

2. Куко С. С. Формирование готовности будущего эстрадного вокалиста к концертной деятельности: экспериментальное исследование. *Научный журнал «КубГАУ»*. 2017. № 130.
3. Стражнікова Т. І., Широкова С. С. Педагогические условия формирования готовности будущего эстрадного вокалиста к концертной деятельности. *Научный журнал «КубГАУ»* 2015. № 112 (08).

Дронова О., старший викладач,
Полтавська дитяча музична школа № 1
імені П. Майбороди
(м. Полтава)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ В НАРОДНІЙ МАНЕРІ НА УРОКАХ ВОКАЛУ В МУЗИЧНІЙ ШКОЛІ

У всі часи мистецтво співу вважалося найбільш близьким самій природі людини. Нині вокальне мистецтво має важливе значення у відродженні та актуалізації художніх цінностей, в інтеграції та культурному розвитку українського суспільства. Свою естетичну пам'ять український народ найкраще зберіг у пісні. Народні митці створили протягом віків велику кількість різних за жанрами народних пісень, виробили різні способи пісенного виконавства та локальну стилістику. Народна манера співу є малодослідженою, недостатньо розкритими залишаються питання вокальної педагогіки і методики народної манери співу.

До питання сутності народнопісенного виконавства та професійної підготовки виконавців народної пісні звертались у своїх працях українські мистецтвознавці К. Квітка [3], Ф. Колесса, А. Іваницький, С. Грица, російська збирачка та дослідниця фольклору Є. Ліньова та інші дослідники. Про елементи використання народної манери виконання на уроках вокалу пише О. Грицай, Н. Цюпа, Р. Лоцман.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей постановки голосу саме в народній манері в процесі заняття з учнем на уроці з класу вокалу в музичній школі.

Аналіз літературних джерел дає змогу зробити узагальнення щодо поняття «народна манера співу» і визначити її як особливий вид вокального виконавства, який ґрунтується на самотутній народнопісенній традиції та має такі ознаки:

- взаємозв'язок з побутовою мовою (діалект);
- специфічне звуковидобування;
- перевага однорегістрового (грудного) звучання голосу над головним;
- комплекс специфічних народноспівацьких прийомів і засобів («з'їзди», «під'їзди» до звука, гліссандо, словообрив тощо) [2].

Народний вокал – це спів на посмішці, де верхні зуби повинні бути відкритими. У народній пісні головне – ясність і виразність тексту. Тому вокалісти народного хору зосереджені на дикції, дзвінкості мови та яскравості виконання. У народній манері співу в якості резонаторів використовують ротову порожнину, зуби, тверде піднебіння, груди. Поставлений для співу в народній манері голос характеризується стійким, рівним звучанням

усієї звукової шкали, особливим співацьким тембром, що надає голосу дзвінкості, округленої відкритості, протяжності. Це дозволяє виконувати фрази на одному диханні [4].

Власний досвід роботи викладачем засвідчує, що педагогам-вокалістам дуже важливо правильно розпізнати голос дитини, яка прийшла вчитися співати, та визначитися з манерою співу.

Структура заняття з вокалу у народній манері мало відрізняється від занять в інших манерах співу. Основними складовими уроку є: вправи на розвиток вокально-дихальної опори, на розігрів артикуляційного апарату та безпосередньо розспівки на розширення співацького діапазону, вправи на покращення вокальної техніки, безпосередньо робота над вокальними творами.

На етапі знайомства з народною піснею, як і з будь-яким вокальним твором, слід детально обговорити з учнем її тематику, визначити жанр пісні (лірична, соціально-побутова, обрядова, жартівлива тощо). Необхідно пояснити учневі значення незрозумілих слів, архаїзмів, визначити часові та історичні межі написання пісні. Сучасній дитині іноді важко зрозуміти ті умови, в яких жили наші пращури.

Що стосується вибору концертмейстера, на нашу думку, для виконання українських народних пісень краще обирати баяніста або акордеоніста, адже в супроводі цих музичних інструментів народні пісні звучать найкраще.

У роботі з народним голосом, на думку О. Д. Грицай, для розспівок слід застосовувати мелодії народних пісень, адже це прості, широкі, кантиленні із невеликими стрибками мелодії, наприклад, українські народні пісні «В кінці греблі шумлять верби», «Сієв мужик просо, жінка каже мак», «Котилася ясна зоря з неба» та інші [1]. У своїй викладацькій практиці ми також використовуємо для вокалізів пісні «Двіте терен», «Ой роде мій», «Летить галка через балку», «На вулиці скрипка грає», «Ой за гаєм, гаєм», «Понад сад – виноград» тощо. Учні з радістю виконують такі вокалізи. Ми прагнемо виконувати їх виразно, ніби зі словами. А. Авдієвський зазначав, що найкращі вокалізи для вокалістів-народників – це вокалізація мелодій українських народних пісень (як ліричних, так і жартівливих). Також ми використовуємо уривки українських народних пісень для речитативних розспівок, спрямованих на розвиток дикції, наприклад, жартівлива народна пісня «Диб-диби-диби-би, пішла баба по гриби». З метою розвитку навичок багатоголосного співу для розспівки вокального ансамблю можна використати такі ліричні пісні як «Гуман ярмом», «Йшли корови із діброви», адже їх можна виконувати на два і на три голоси.

Для формування вокальної техніки юного співака для кожного учня потрібно дібрати відповідні тільки його голосу вправи для розвитку вокальної техніки, зокрема звернути увагу на доцільність та послідовність їх використання. Також, щоб усвідомити народну манеру співу, можна давати учням слухати улюблених виконавців, вокальних авторитетів, зокрема солістів хору імені Г. Верьовки; Черкаського, Кубанського, Волинського хорів тощо.

Отже, не існує загальної методики постановки народного голосу. Тому підхід до викладання народної манери співу в кожному вокальному класі індивідуальний і залежить від особистого розуміння педагога, його уявлення та позиції щодо народного співу. Перед вокальним педагогом народного співу постають завдання розвитку комплексу різноманітних

здібностей учня-співака. Вони стосуються як музично-артистичної, так і технічних складових мистецтва співу.

Список використаних джерел

1. Грицай О. Д. Формування навичок народного співу в процесі роботи з учнями – вокалістами на прикладі українського фольклорного мистецтва. Освітній проект «На урок»: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://naurok.com.ua/stattya-formuvannya-navichok-narodnogo-spivu-v-procesi-roboti-z-uchnyami-vokalistami-na-prikladah-ukra-nskogo-folklornogo-mistectva-79720.html>
2. Іваницький А. І. Українська музична фольклористика. Київ: Заповіт. 1997. 391 с.
3. Квітка К. В. Українські народні мелодії. Київ: Поліграф консалтинг. 2005. 384 с.
4. Лоцман Р. О. Проблема тлумачення народного співу: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://tur.kosiv.info/ukrainian-culture/436.html>
5. Цюпа Н. П. Специфіка народного вокалу у сучасному мистецькому просторі України. *Юний вчений*. 2017. №: 2(42): [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/26.pdf>

Захарченко Л., викладач,
Кременчуцька дитяча художня школа
імені О. Д. Литовченка
(м. Кременчук)

ВИВЧЕННЯ ГРАФІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ДІТЬМИ В ХУДОЖНІЙ ШКОЛІ НА ЗАНЯТТЯХ МАЛЮНКА

Важливого значення у житті кожної людини є обрання подальшої професії. Вступ до закладів вищої освіти мистецького профілю передбачає довузівську підготовку. Успішне проходження вступних випробувань великою мірою залежить від спеціальної художньої підготовки, яка передбачає відвідування підготовчих курсів, навчання в художній школі. В художній школі можна отримати знання про різні техніки. Тут учень засвоює такі дисципліни як малюнок, живопис, композиція, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво, історія мистецтв тощо. Малюнок є основою грамотності художника. На жаль, графіці як виду мистецтва приділяється в художній школі недостатньо уваги.

Звертаючись до проблеми вивчення графічних матеріалів, потрібно враховувати досвід художників-педагогів, які досліджували порушену проблему. У XVIII столітті німецький художник І. Д. Прейслер створив посібники на допомогу рисувальникам. У XIX столітті багато художників працювали над проблемами навчального малюнка і методикою його викладання, серед них В. В. Пукирев, А. К. Саврасов, А. П. Сапожников, А. Т. Скіно та багато інших. Вони зробили величезний внесок у розробку методик викладання навчального малюнка. Варто також назвати посібник з малювання пером і тушшю А. Л. Гаптілла, «Історію графіки» В. В. Бабіак та ін. Отже, малюнок є найбільш важливою дисципліною, оволодіння